

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
СЕКТОР СОЦІАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ**

СОЦІУМ. Альманах соціальної історії / Відп. редактор Віктор Горобець. Вип. 15–16. Київ: Інститут історії України НАН України. 2020. – 386 с.

У черговому випуску альманаху публікуються статті, присвячені дослідженню розмаїтого світу соціального ранньомодерної України та її європейських сусідів. Цього разу дослідницька увага фокусується передовсім на історичній конфліктології в різноманітних її проявах – в царині соціальної і службової субординації, міжконфесійних відносин і родинних взаємин. Традиційно пильну увагу приділено з'ясуванню особливостей функціонування життєвих просторів окремих станів, локальних соціальних і соціо-професійних груп. Ще один тематичний блок присвячено дослідженню історії уявлень та ідей, а також – історії дитинства.

SOCIUM. Almanac of Social History / Senior Editor Viktor Horobets. Vol. 15-16. Kyiv: Institute of Ukrainian History National Academy of Sciences of Ukraine. 2020. – 386 p.

The new issue of the almanac is comprised of the articles that explore the diverse social world of the early modern Ukraine and its European neighbors. In this issue, scholars focus primarily on historical conflictology in all its various dimensions, including social and employment-related hierarchies, inter-confessional interactions and family relations. As usual, particular attention is paid to the specificity of the functioning of living spaces of the various strata, local social and socioprofessional groups. Other thematic blocks focus on the history of beliefs and ideas, and on the history of childhood.

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту історії України
НАН України 28 лютого 2020 р.

Опубліковані статті відбивають точку зору авторів,
яка не завжди збігається з думкою Редакційної Колегії.
Відповідальність за точність цитувань несе Автор.
Усі статті альманаху проходять попереднє рецензування.

ISSN 1995-0322 (Print)
ISSN 1995-0330 (Online)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 6936 від 04.02.2003 р.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. М. Грушевського, 4, оф. 506
Факс: (044) 279 63 62
E-mail: bilousnat@ukr.net
Website: <http://resource.history.org.ua/ejournal/EJ0000004>

СОЦІУМ

Альманах соціальної історії

Випуск 15-16

Засновник

Інститут історії України НАН України

Редакційна Колегія

Валерій Смолій, д.і.н., академік НАН України —
головний редактор

Віктор Горобець, професор, д.і.н. —
відповідальний редактор

Наталя Старченко, д.і.н. — *заступник*
відповідального редактора

Наталія Білоус, к.і.н. — *відповідальний секретар*

Геннадій Боряк, д.і.н., професор, член-кор. НАН
України, *Інститут історії України НАНУ*

Юрій Волошин, д.і.н., професор, *Полтавський*
національний педагогічний університет
ім. В. Г. Короленка

Мирон Капраль, д.і.н., професор,
Інститут української археології
та джерелознавства ім. М. Грушевського
НАН України

В'ячеслав Мордвінцев, д.і.н., професор,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Раймонда Рагаускене, д.і.н., професор,
старший науковий співробітник Інституту історії Литви

Ришард Щигел, док. габ., професор,
Університет ім. Марії Кюрі-Скłodовської, м. Люблін (Польща)

Київ
2020

СОЦІУМ

Альманах соціальної історії

Випуск 15-16

ЗМІСТ

Соціальні групи, стани та мікрогрупи

- 11 *Юрій Зазуляк*. Свобода селян і невольництво служебників на Галичині XV ст.
- 27 *Ольга Гуль*. Хома Баби́ч і Лесько Русин (Малецький): українці першого складу колегії „сорока мужів” у Львові
- 41 *Олексій Вінниченко*. Доведення шляхетства на сеймиках Люблінського воєводства в перші десятиліття XVII ст.
- 83 *Ганна Доманова*. Чисельність та соціальний статус міщанської спільноти магістратських міст Чернігово-Сіверщини (друга половина XVII–XVIII ст.)

Історична конфліктологія

- 99 *Наталія Старченко*. Шляхтич та інший: метаморфози з честю. Волинь кінця XVI ст.
- 128 *Наталія Білоус*. Конфлікти та їх полагодження в родинах міщан Волині у світлі тестаментів XVII ст.
- 143 *Маріуш Роберт Дроздовський*. Шляхта Речі Посполитої і козацька проблема на коронному сеймі Яна Казимира
- 156 *Jarosław Stolicki*. Konflikt o urząd podkomorzego kijowskiego w 1676 r.
- 173 *Віктор Горобець*. „Уряды по своему гневу отнимают”. Засади вільної елекції козацької старшини сотенного рівня у випробуванні „накупництвом”, протекцією та „корупціями”
- 195 *Олексій Смірнов*. Релігія на службі політики. Наддніпрянщина між Варшавою та Санкт-Петербургом у 1760-х роках
- 213 *Іван Кісіль*. Переяславський городовий отаман Никифор Зубковський – адвокат Києво-Видубицького монастиря (1768-1771). До проблеми інституту судового представництва

Історія уявлень та ідей

237 *Тетяна Гошко*. Образ ідеального міщанина в уявленні міщан XVI – початку XVII ст. (на матеріалах міст руських земель Корони Польської)

273 *Оксана Романова*. Еволюція уявлень про вотивні привіси як „спосіб спілкування” з іконою в Наддніпрянській і Слобідській Україні наприкінці XVII – першій половині XIX ст.

317 *Оксана Прокоп'юк, Віталій Ткачук*. „Пригода” афонського архімандрита Косми або історія поширення часточок „Животворного Древа” в Київській митрополії у середині XVIII ст.

Історія дитинства

359 *Наталля Сліж*. Дзеці ў сям’і гарадзенскіх мяшчан у XVI–XVII ст.

Рецензії, огляди, дискусії

377 *Катерина Дуса*. [Рец.] Наталля Сліж. Культура сексуальных стасункаў у Вялікім Княстве Літоўскім у XVI–XVII ст. Мінск: Тэхналогія, 2019. – 230 с.

381 *Наталія Білоус*. [Рец.] Testamenty szlacheckie z ksiąg grodzkich i ziemskich ziemi halickiej z XVII wieku. / Wyd. P. Klint, K. Rzemieniecki, J. Węglorz. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, 2018. – 606 s.

SOCIUM

An Almanac of Social History

No. 15-16

CONTENTS

Social Groups, Class and Microgroups

- 11 *Iurii Zazuliak*. The Liberty of Peasants and the Servitude of Royal Servicemen in Galicia during the 15th Century.
- 27 *Olha Hul*. Khoma Babych and Lesko Ruthenus (Maletsky) – Ukrainians in the First Line-up of the Collegium of “Forty Men” in Lviv
- 41 *Oleksiy Vinnychenko*. The Process of Proving Noble Status at the Lublin Voivodeship Sejmik in the first decades of the 17th Century
- 83 *Hanna Domanova*. The Population Size and Social Status of Townsfolk in Chernihiv-Sivershchyna’s Magistrates (the 2nd half of the 17th-18th Centuries)

Historical Conflictology

- 99 *Natalia Starchenko*. Szlachta and the Other: Metamorphoses with Honor. Volhynia in the Late 16th Century
- 128 *Natalia Bilous*. Conflicts and Conflict Resolution in the Families of Volhynian Town Dwellers in Light of 17th Century Testaments
- 143 *Mariusz R. Drozdowski*. The Nobility of the Polish-Lithuanian Commonwealth Against the Cossack Problem at the Coronation Sejm of John II Casimir
- 156 *Jarosław Stoliczka*. Contest for the Office of the Kievan *Succamerarius* in 1676
- 173 *Viktor Horobets*. “Government Takes as Its Wrath Commands”. The Principles of the Free Election of the Cossack Administration on Captain’s Level Tested by “Venality,” Protection and “Corruptions”
- 195 *Oleksii Smirnov*. Religion in the Service of Politics: Dnieper Ukraine between Warsaw and Saint Petersburg in the 1760s
- 213 *Ivan Kisil*. Pereiaslav city Ataman Nikifor Zubkovsky – Lawyer of the Kyiv-Vydubitsky Monastery (1768-1771). To the Problem of the court representative Institute

---

History of Imagination and Ideas

237 *Tetiana Hoshko*. The Image of the Perfect Burgher in the Ideas of the Townspeople of the 16th and Early 17th Century (Based on the Materials of Towns in the Polish Crown's Ruthenian Lands)

273 *Oxana Romanova*. "Development of the Notion of Votive Gifts as a Mode of Believers' 'Conversation' with the Sacred" in the Dnieper and Slobidska Ukraine of the 17th through the First Half of the 19th Century

317 *Oksana Prokopyuk, Vitalii Tkachuk*. The "Adventure" of Archimandrite Cosmas from Athos, or the Story of the Distribution of "the Holy Cross" Particles in the Kyiv Metropolis in the Mid-18th Century

History of Childhood

359 *Natallia Slizh*. Children in Grodno Burgher Families in the 16th–17th Centur

Reviews and Overviews

377 *Kateryna Dysa*. Natallia Slizh. Culture of Sexual Relations in the Grand Duchy of Lithuania in the 16th–17th Century. Minsk, 2019. – 230 p.

381 *Natalia Bilous*. Gentry Testaments in 17th-Century Town and District Registers of the Halych region. / Ed. by P. Klint, K. Rzemieniecki, J. Węglorz. Wrocław: University of Wrocław, 2018. – 606 p.